UCHWAŁA Nr XXII/167/20
RADY GMINY RADOMIN
z dnia 29 grudnia 2020 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Radomin na lata 2021 – 2030

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.) oraz art. 16 b, 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1879)
Rada Gminy Radomin uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Radomin na lata 2021 – 20230 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Radomin.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
mgr Zbigniew Fodrowski

UZASADNIENIE
do uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Radomin na lata 2021 – 2030

Konieczność opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
Strategia pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument określa, wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znacznym stopniu przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym i doprowadzić do integracji społecznej.
Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez Gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych.

PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY
mgr Zbigniew Fodrowski

Załącznik do Uchwały Nr XXII/167/20

Rady Gminy Radomin z dnia 29 grudnia 2020 r.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY RADOMIN NA LATA 2021-2030

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie

1.2. Podstawa prawna i zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

1.3. Charakterystyka Gminy Radomin

2. Diagnoza sytuacji społecznej

2.1. Charakterystyka sytuacji społecznej

2.1.1. Demografia

2.1.2. Rynek pracy

2.1.3. Gospodarka mieszkaniowa

2.1.4. Służba zdrowia

2.1.5. Edukacja

2.1.6. Kultura i sport

2.1.7. Podmioty wsparcia społecznego

2.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Radomin

2.2.1. Bezrobocie

2.2.2. Ubóstwo

2.2.3. Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

2.2.4. Problemy osób starych

2.2.5. Przemoc w rodzinie

2.2.6. Uzależnienia

2.3. Analiza SWOT

3. Część programowa

3.1. Misja strategii

3.2. Cele i kierunki niezbędnych działań

3.3. Źródła finansowania

3.4 Monitoring i wskaźniki pomiaru stopnia realizacji strategii

4. Spis tabel i rysunków

1. WSTĘP

1.1. Wprowadzenie

Rozwiązywanie problemów społecznych jest jednym z kluczowych zadań, jakie stoją przed administracją publiczną wszystkich szczebli. Przeprowadzenie na terenie gminy diagnozy rzeczywistych potrzeb społeczności lokalnej oraz stworzenie planu działań w dłuższej perspektywie są niezbędnymi warunkami, które pozwolą na efektywną realizację polityki społecznej. Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, należy do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym. Obowiązek realizacji strategii spoczywa przede wszystkim na ośrodkach pomocy społecznej, co wynika z ustawy o pomocy społecznej.

Wyznaczenie wizji rozwoju społecznego i celów strategicznych pozwoli w znaczny sposób na rozwiązanie wielu problemów społecznych oraz na zminimalizowanie skutków kwestii społecznych. Strategia stanowić będzie podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które pozwolą przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców gminy Radomin, a w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Niniejszy dokument umożliwi spełnienie powyższych warunków, a także doprowadzi do integracji społecznej.

Rok 2020 jest ostatnim rokiem jej obowiązywania, w związku z powyższym Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radominie podjął prace nad przygotowaniem nowego dokumentu strategicznego. Niniejszy dokument stanowi opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radomin na lata 2021 – 2030. Podstawą do utworzenia dokumentu były następujące przesłanki:

- zakończenie okresu obowiązywania dotychczasowej strategii, opracowanej na lata 2016 – 2020,

- wyzwania związane z efektywną realizacją celów polityki społecznej w gminie,
- konieczność przeanalizowania celów i realizacji działań poprzedniej strategii,
- dostrzeżenie nowych obszarów problemowych,
- ustalenie nowych celów i kierunków niezbędnych działań oraz wskaźników ich realizacji.

Strategia to wieloletni dokument programowy, który stanowi długofalowy plan działania określający główne cele i kierunki rozwoju, które służą rozwiązywaniu kluczowych kwestii społecznych. Ma ona charakter kompleksowy i stanowi projekt przyszłego funkcjonowania obszaru polityki społecznej w gminie. Strategia umożliwia również koordynację realizowanych działań, ich monitorowanie oraz ocenę rezultatów dotychczas podejmowanych przedsięwzięć wraz z planowaniem dalszego rozwoju.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych to usystematyzowana, długoterminowa i perspektywiczna koncepcja polityki społecznej, mająca na celu objęcie wsparciem osoby zagrożone lub dotknięte wykluczeniem społecznym oraz stworzenie optymalnych warunków dla funkcjonowania społeczności lokalnej. Głównym zadaniem strategii jest wyrównanie szans społecznych mieszkańców gminy dzięki efektywnej współpracy wszystkich partnerów działających w obszarze polityki społecznej.

Opracowanie diagnozy problemów społecznych występujących na terenie gminy Radomin została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radominie, które zostały uzyskane w toku jego bieżącej działalności, a także dane uzyskane z Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu - Dobrzyniu, Urzędu Gminy Radomin, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych działającej na terenie gminy Radomin, Poradni Rodzinnej, Komendy Powiatowej Policji w Golubiu - Dobrzyniu, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Sądu Rejonowego i Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej oraz innych instytucji posiadających niezbędne dane do opracowania strategii.

1.2. Podstawa prawna i zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radomin została stworzona z mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn. zm.), która w art. 17 ust. 1 pkt 1 nakłada na Gminy obowiązek „opracowania i realizacji gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem

programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka".

Ponadto art. 16b ust. 2 w/w ustawy wskazane zostały elementy, które powinna zawierać strategia, tj.

1) diagnozę sytuacji społecznej;

2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;

3) określenie:

a) celów strategicznych projektowanych zmian,

b) kierunków niezbędnych działań,

c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,

d) wskaźników realizacji działań.

Strategia jest zgodna również z założeniami polityki państwa, a także ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki. Działania zawarte w strategii oparte są na postanowieniach innych krajowych aktów prawnych, a w szczególności:

1) ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.);

2) ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869 z późn. zm.);

3) ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.);

4) ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176 z późn. zm.) ;

5) ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.);

6) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2019 r. poz. 852 z późn. zm.);

7) ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.) ;

8) ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.);

9) ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.);

10) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.);

11) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.) ;

12) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn. zm.);

13) ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685);

14) ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2133 z późn. zm.);

15) ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35 z późn. zm.);

16) ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1205 z późn. zm.);

17) ustawy z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, , mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2020 r. poz. 508 z późn. zm.);

18) ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.);

19) ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348 z późn. zm.);

20) ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (dz. U. z 2019 r. poz. 2407 z późn. zm.);

21) ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem" (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329 z późn. zm.);

22) ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327 z późn. zm.);

23) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 z późn. zm.).

Głównym celem strategii rozwiązywania problemów społecznych jest pogłębianie i rozwój form pracy socjalnej, współpracę z rożnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się problemami społecznymi oraz instytucjami funkcjonującymi w sferze polityki społecznej, takie jak: zapobieganie wykluczeniu społecznemu, edukacja, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, ochrona zdrowia. Działania

będą prowadzone głównie po to, by aktywizować środowiska pozostające na marginesie życia społecznego, wykluczone społecznie lub zagrożone tym zjawiskiem.

Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla.

1) Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Strategia „Europa 2020" jest strategią Unii Europejskiej, która ma na celu likwidację problemów wynikających z kryzysu gospodarczego. Ma pomóc poprawić niedopracowania europejskiego wzoru wzrostu gospodarczego.

Unia Europejska wskazała sobie konkretne cele tworzące jeden plan, które obejmują innowację, edukację, zatrudnienie, włączenie społeczne i zmiany klimatu/energii. W każdym z tych zakresów państwa członkowskie określiły własne krajowe zamierzenia.

2) Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)

Głównym powodem opracowania, a następnie wdrożenie Narodowej Strategii Integracji Społecznej jest przystąpienie Polski do realizacji drugiego z zadania strategii Lizbońskiej UE stawiającego na unowocześnienie europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz pokonywanie izolacji społecznej. Analizując zmiany, jakie zaszły w wyniku transformacji ustrojowej niezwykle istotne działanie strategiczne państwa powinno stanowić tworzenie warunków kształtowania kapitału społecznego. Rozwój kapitału społecznego, w tym umiejętności do kooperacji oraz rozwiązywania problemów społecznych obliguje do wzrostu zaangażowania obywateli, a także wymaga takiej polityki państwa, która będzie spójna.

3) Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 została przygotowana jako reakcja zwrotna na wyzwania, jakie zidentyfikowano w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Nierozerwalnym elementem inicjatywy rozwoju Polski na najbliższe lata jest Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego. Sztandarowym celem Strategii jest umocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju gospodarczo – społecznym Polski.

4) Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego do roku 2020 –Plan Modernizacji 2020+

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko – Pomorskiego stanowi załącznik do uchwały Nr XLI/693/13 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 21 października 2013 r.

Misja rozwoju województwa brzmi: Kujawsko – pomorskie – człowiek, rodzina, społeczeństwo.

W ramach Strategii wyróżniono następujące priorytety:

a) konkurencyjna gospodarka;

b) modernizacja przestrzeni wsi i miasta;

c) silna metropolia;

d) nowoczesne społeczeństwo.

5) Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Powiatu Golubsko – Dobrzyńskiego

Strategia ta ma służyć jako skuteczne narzędzie w procesie rozwoju Powiatu Golubsko – Dobrzyńskiego. Dzięki powiązaniu jej celów z planowanymi do realizacji działaniami, zapewniona zostanie ich kompleksowość oraz znacznie lepsza efektywność gospodarowania zasobami i środkami finansowymi. Strategia oprócz wskazania kierunków rozwoju, stanowić ma jeden z instrumentów służących pozyskaniu funduszy unijnych oraz krajowych środków finansowych w perspektywie finansowej 2014 – 2020.

6) Strategia Rozwoju Gminy Radomin na lata 2014 – 2020

Dokument ten został przyjęty Nr XVIII/126/16 w dniu 23 marca 216 r. przez Radę Gminy Radomin. W części programowej sformowano wizję Radomina w następującym kształcie:

W roku 2020 Gmina Radomin charakteryzuje się nowoczesnym i efektywnym rolnictwem, z dobrze rozwiniętą bazą przetwórstwa rolnego. Jest czysta ekologicznie i stwarza korzystne warunki do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki w oparciu o zasoby przyrodnicze. Dysponuje nowoczesną infrastrukturą techniczna, społeczną i kulturalną. Jest miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców, turystów i przedsiębiorców.

Na osiągniecie wizji wpływać będzie realizacja celu głównego i szczegółowych:

Cel główny;

Dynamiczny rozwój Gminy Radomin z wykorzystaniem istniejącego potencjału środowiskowego, społecznego i gospodarczego, z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Cele szczegółowe;

1) Wzrost gospodarczy w Gminie Radomin,

2) Zwiększenie aktywności społeczno – gospodarczej i poprawa jakości kapitału ludzkiego,

3) Poprawa jakości infrastruktury technicznej i stanu środowiska naturalnego.

1.3. Charakterystyka Gminy Radomin

Gmina Radomin powstała w 1973 r. z połączenia kilku mniejszych jednostek terytorialnych zwanych Gromadzkimi Radami Narodowymi. Gmina leży we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie golubsko-dobrzyńskim na obszarze Ziemi Dobrzyńskiej. Od północy graniczy z gminą Golub – Dobrzyń, od wschodu z gminą Wąpielsk, od południa z gminą Brzuze i Zbójno. Powierzchnia gminy wynosi według obliczeń geodezyjnych 8077 ha, podzielona jest na 16 sołectw z liczbą 4079 mieszkańców. Szesnaście największych wsi tworzy odrębne, najmniejsze jednostki podziału terytorialnego na terenie gminy zwane sołectwami, są: Bocheniec, Dulsk z przysiółkiem Dulsk-Frankowo oraz Dulsk-Spiczyny, Gaj, Jakubkowo, Kamionka, Łubki, Piórkowo, Płonko, Płonne w tym kolonia Płonne-Plebanka, Radomin, Rodzone, Szafarnia w tym kolonia Szafarnia-Pólka, Wilczewo, Wilczewko. Gmina Radomin jest jedną ze 144 gmin województwa kujawsko-pomorskiego. Jest najmniejszą gminą wchodzącą w skład powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Powierzchnia gminy wynosi 80,77 km2, co stanowi 13,18% powierzchni powiatu golubsko-dobrzyńskiego. Użytki rolne stanowią prawie 84,4% ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne pokrywają zaledwie 9,5% powierzchni gminy, natomiast pozostałe grunty i nieużytki zajmują łącznie ok. 6,1%.

Rysunek 1. Umiejscowienie Gminy Radomin w powiecie golubsko – dobrzyńskim.

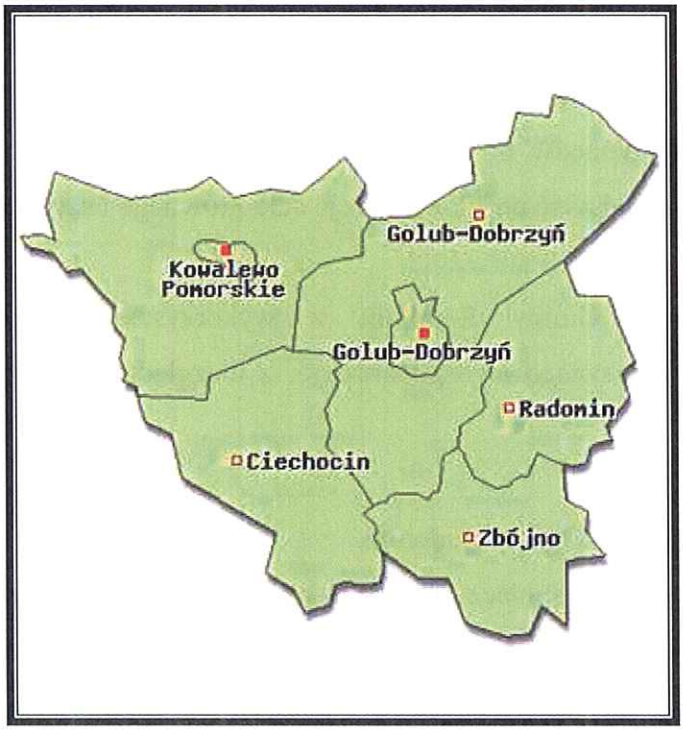

Źródło: Urząd Gminy Radomin

O atrakcyjności turystycznej gminy Radomin decyduje przede wszystkim położenie na jej terenie obiektów zabytkowych, a także występowanie obszarów chronionych.

Pod względem przyrodniczym północno - zachodnia i południowo - zachodnia część obszaru gminy w rejonie wsi: Płonne, Płonko, Rodzone, Szafarnia i Dulsk jest objęta ochroną prawną jako obszar chronionego krajobrazu „Obszar Doliny Drwęcy".

Na obszarze gminy Radomin znajdują się dwa rezerwaty przyrody:

- rzeka Drwęca wraz z przybrzeżnym pasem o szerokości 5 m została uznana za rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca". Celem uznania rezerwatu jest ochrona środowiska wodnego i ryb w nim bytujących, w szczególności pstrąga, łososia, troci i certy.
- rezerwat przyrody „Bobrowisko" obejmuje stanowiska modrzewia polskiego. Składa się ono z 11 okazów modrzewia o średnicy pnia w pierśnicy od 31 do 116 cm oraz wysokości od 21 do 30 m. Poza zachowaniem stanu faktycznego służy celom naukowym i dydaktycznym.

Jeśli chodzi o obiekty zabytkowe to warto wspomnieć o:

- kościele p.w. św. Mikołaja w Radominie - usytuowany na niewielkim wzniesieniu, zbudowany w stylu gotyckim w XIV w., na przełomie XVIII/XIX w. dobudowano wieżę;
- kościele p.w. Wniebowzięcia NM Panny w Dulsku - z II połowy XVIII w., drewniany, wzniesiony z fundacji Działyńskich;
- kościele p.w. św. Jakuba w Płonnem - według tradycji zbudowany w 1402 r., wskutek wielu przebudów częściowe zatarcie cech stylowych, usytuowany na stromym wzniesieniu, zapewne na wczesnośredniowiecznym grodzisku;
- dworku w Bocheńcu - zbudowany w I połowie XIX w., klasycystyczny, po 1945 r. przekształcony, ze znacznym zatarciem cech stylowych;
- dworku w Szafarni - zbudowany w połowie XIX w., eklektyczny, wzniesiony na rzucie prostokąta z dwoma trójbocznymi ryzalitami od tyłu i wieżą przy narożniku północno - wschodnim; w latach 1825-26 przebywał tu Fryderyk Chopin, obecnie odbywają się tu imprezy muzyczne, konkursy pianistyczne itp.; w otoczeniu dworu znajduje się park krajobrazowy z I połowy XIX w.;
- dworku w Szczutowie - drewniany, parterowy, na rzucie prostokątnym, zbudowany w II połowie XVIII lub I połowie XIX w., przekształcony w 1965 r.;
- wiatraku -„koźlaku" z XIX w. w Bocheńcu - drewniany z dachem naczółkowym, kryty gontem;
- grodzisku średniowiecznym położonym w Szafarni.

Wskaźniki demograficzne mają zasadniczy wpływ na jakość życia, szanse rozwojowe i tempo wzrostu poziomu życia w gminie. Takie parametry jak: wykształcenie mieszkańców, gęstość zaludnienia, dodatni poziom przyrostu naturalnego, dodatnie saldo migracji, zachowanie równowagi pomiędzy płciami, właściwe proporcje pomiędzy grupami ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym decydują o przyszłości gminy.

W zestawieniu podmiotów gospodarczych mieszczą się również podmioty w obrębie sektora publicznego, są to między innymi następujące jednostki gminne: Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówka podstawowej opieki zdrowotnej „NASZ MEDYK", szkoły podstawowe, Gminna Biblioteka Publiczna w Radominie oraz Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Radominie. Dominującą rolę w sektorze prywatnym stanowią firmy małe o charakterze rodzinnym, które przeważnie nie zatrudniają pracowników, bądź zatrudniają ich małą liczbę.

Ochronę zdrowia dla mieszkańców gminy Radomin zapewnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasz Medyk" Golub-Dobrzyń w Ośrodku Zdrowia w Radominie. W placówce tej zatrudnionych jest 3 lekarzy ogólnych i pielęgniarki. W ośrodku zdrowwia nie ma laboratorium analitycznego, stąd też pobrany materiał do badań przekazywany jest do laboratoriów zlokalizowanych poza terytorium gminy.

Gmina prowadzi działalność profilaktyczną mającą na celu zapobieganie alkoholizmowi, którą zajmuje się tym Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Prowadzona jest również profilaktyka dotycząca uzależnień od narkotyków polegająca na organizowaniu corocznych szkoleń dla dzieci w szkołach podstawowych w Radominie, Płonnem i Dulsku. Dodatkowo osoby zainteresowane mogą uzyskać pomoc w ośrodku zdrowia, w tak zawanym Punkcie Konsultacyjnym dla osób uzależnionych prowadzonym przez lekarza „Naszego Medyka". Zaopatrzenie w leki zapewnia apteka w Radominie. Gminna Biblioteka Publiczna w Radominie wraz z Gminnym Ośrodkiem Kultury i Sportu towrzą miejsca zaspokojenia swoich potrzeb kulturalnych, jak również miło i pożytecznie spędzić wolny czas. Głównym celem tych instytucji jest prowadzenie działalności merytorycznej ukierunkowanej na upowszechnianie kultury, jej promocję oraz zachęcanie społeczeństwa do czynnego udziału w przedsięwzięciach kulturalnych.

W gminie Radomin, podobnie jak na obszarze całego kraju, wysoki wśród bezrobotnych jest udział osób młodych oraz długotrwale bezrobotnych. Należy zauważyć, że do czynników zwiększających pozostawanie przez długi okres bez pracy zalicza się

zaawansowany wiek, ograniczenia zdrowotne i brak odpowiedniego przygotowania zawodowego. Trudności ze znalezieniem pracy nie dotyczą jednak wszystkich grup ludności w jednakowym stopniu. Postęp technologiczny i rozwój gospodarki opartej na wiedzy stwarzają popyt przede wszystkim na wysokiej jakości kapitał ludzki. Niski poziom kwalifikacji wiąże się zaś z poważnymi trudnościami ze znalezieniem pracy, co ma miejsce na terenie Radomina.

Problem bezrobocia dotyka także w dużym stopniu osób młodych. Ta grupa społeczna ma duże trudności ze znalezieniem pracy ze względu na:

- wzrost przeciętnego trwania życia, a wraz z nim wydłużenie okresu aktywności zawodowej,
- postęp technologiczny,
- wysokie koszty pracy,
- brak doświadczenia zawodowego i cenionych na rynku pracy umiejętności.

Mając na uwadze dobro mieszkańców Gminy Radomin władze gminy starają się aktywnie współpracować z organizacjami, instytucjami (w tym pozarządowymi), które działają na obszarze gminy. Zgodnie z ustawą o działalności pożytku publicznego i wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. Wójt Gminy Radomin corocznie ogłasza otwarte konkursy ofert na wsparcie lub powierzenie realizacji zadań publicznych w sferze działalności pożytku publicznego. Zakres tych działań obejmuje wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sporu oraz przeciwdziałaniu przeciwko uzależnieniom. Organizacje pozarządowe, obok sektora publicznego i prywatnego, są trzecim sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Stanowią one bazę dla rozwoju lokalnych społeczności, zrzeszają najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli, podejmują cenne działania dla dobra mieszkańców oraz integrują i aktywizują społeczność lokalną.

2. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNYCH

2.1.Charakterystyka sytuacji społecznej

Problemy społeczne rozumiane są jako powtarzające się masowe zjawiska uznawane przez daną społeczność za negatywne, niekorzystne, których nasilenie budzi zaniepokojenie opinii publicznej i może przyczynić się do dezorganizacji życia społecznego. Gminna

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021 – 2030 koncentruje się na problemach najbardziej istotnych i wymagających priorytetowego traktowania.
Rozwiązywanie problemów społecznych to wprowadzenie optymalnych sposobów systematycznego reagowania, w celu zapobiegania negatywnym zjawiskom.

2.1.1. Demografia

Według Rejestru Mieszkańców Gminy Radomin liczba mieszkańców (według stanu na dzień 31.12.2019 r.) wyniosła 4146, w tym 67 mieszkańców czasowych i 4079 mieszkańców stałych. Największa liczba osób zamieszkuje wsie: Radomin (986), Dulsk (441), Płonne (389) i Piórkowo (325). Najmniej zaludnione są miejscowości: Dulsk-Spiczyny (22) i Rętwiny - Bogumiłki (38).

Tabela 1. Liczba ludności Gminy Radomin z podziałem na miejscowości (stan na 31.12.2019 r.)

Lp.	Miejscowość	Mieszkańcy			Lp.	Miejscowość	Mieszkańcy		
		stali	czasowi	razem			stali	czasowi	razem
1	Bocheniec	281	6	**287**	12	Płonne-Plebanka	69	1	**70**
2	Dulsk	441	13	**454**	13	Radomin	986	12	**998**
3	Dulsk-Frankowo	81	-	**81**	14	Rętwiny	225	2	**227**
4	Dulsk-Spiczyny	22	-	**22**	15	Rętwiny-Bogumiłki	38	-	**38**
5	Gaj	128	4	**132**	16	Rodzone	80	3	**83**
6	Jakubkowo	69	1	**70**	17	Szafarnia	221	4	**225**
7	Kamionka	102	1	**103**	18	Szafarnia-Pólka	51	1	**52**
8	Łubki	118	1	**119**	19	Szczutowo	124	-	**124**
9	Piórkowo	325	7	**332**	20	Wilczewko	108	1	**109**
10	Płonko	83	3	**86**	21	Wilczewo	138	4	**142**
11	Płonne	389	3	**392**	**RAZEM (poz. 1-21)**		**4079**	**67**	**4146**

Źródło: Urząd Gminy Radomin

Na koniec 2019 r. gminę Radomin zamieszkiwało 4146 osób. W latach 2015-2018 liczba ludności zmniejszyła się o 0,15%, tj. o 25 mieszkańców. Największy spadek liczby mieszkańców przypadł na lata 2016-2017, a największy przyrost w latach 2017-2018. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,4 lat i jest nieznzcznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkanców całej Polski.
Najliczniejszą grupę wiekową wśród mieszkańców Gminy Radomin w roku 2019 stanowiły

osoby w wieku 25 -29 lat. Następnymi w kolejności były osoby w wieku 30 – 34 lata oraz 60 – 64 lata.

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Rradomin w 2019 r.

Wyszczególnienie	ogółem	mężczyźni	kobiety
0 – 4 lata	212	107	105
5 – 9 lat	207	109	98
10 – 14 lat	181	89	92
15 – 19 lat	197	109	88
20 – 24 lata	269	148	121
25 – 29 lat	312	177	135
30 – 34 lata	301	162	116
35 – 39 lat	258	142	116
40 – 44 lata	229	116	113
45 – 49 lat	240	121	119
50 – 54 lata	256	131	125
55 – 59 lat	261	141	120
60 – 64 lata	271	146	125
65 – 69 lat	246	121	125
70 – 74 lata	122	53	69
75 – 79 lat	98	37	61
80 – 84 lata	89	24	65
Powyżej 85 lat	88	17	71

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Radomin została również przedstawiona w poniższej tabeli z podziałem na 3 grupy ekonomiczne:

a) grupa w wieku przedprodukcyjnym,

b) grupa w wieku produkcyjnym,

c) grupa w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Produkcyjne grupy wieku na koniec 2019 r.

W wieku przedprodukcyjnym (< 18 lat) 18,8%	
Kobiety 18,5%	Mężczyźni 19,0%
W wieku produkcyjnym 61,2%	
Kobiety (18 – 59 lat) 54%	Mężczyźni (18 -64 lata) 68,1%
W wieku poprodukcyjnym 20,0%	
Kobiety (59 + lat) 27,3%	Mężczyźni (64 + lata) 12,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli należy stwierdzić, że najliczniejszą grupę w 2019 roku stanowiły osoby w wieku produkcyjnym 61,2% populacji Gminy. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 18,8% ogólnej liczby ludności, a wieku poprodukcyjnym 20,0%.
W analizowanym okresie należy zauważyc, że zmiany w strukturze demograficznej ludności, związane ze starzeniem się społeczeństwa, przyczynią się w przyszłości do coraz większego obciążenia osób w wieku produkcyjnym, które będą musiały utrzymywać powiększającą się stale liczbę osób w wieku nieprodukcyjnym, w szczególności osób w wieku emerytalnym. Wiązać się to będzie z coraz większymi potrzebami osób starszych, koniecznością zwiększenia oferty kierowanej do tej grupy ekonomicznej, w tym m.in. usług opiekuńczo – pielęgnacyjnych, utworzenia Klubu Seniora lub Dziennego Domu Pobytu dla osób starszych.

Poziom wykształcenia mieszkańców przedstawia się następująco:
Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku 8,9% ludności posiada wykształcenie wyższe , 2,2% wykształcenie policealne, 11,9% średnie ogólnokształcące , a 13,1% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 28,6% mieszkańców gminy Radomin, gimnazjalnym 6,3%, natomiast 27,1% podstawowym ukończonym. 2,0% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa kujawsko-pomorskiego mieszkańcy gminy Radomin mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w gminie Radomin największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (30,1%) oraz zasadnicze zawodowe (20,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (36,8%) oraz podstawowe ukończone (23,8%).

Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców (w wieku 13 lat i więcej) na koniec 2018 r.

Rodzaj wykształcenia	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
Wyższe	8,95%	10,8%	6,9%
Średnie i policealne	27,2%	30,2%	24,15
Policealne	2,2%	3,2%	1,2%
Średnie ogólnokształcące	11,9%	14,5%	9,2%
Średnie zawodowe	13,1%	12,5%	13,6%
Zasadnicze zawodowe	28,6%	20,7%	36,8%
Gimnazjalne	6,3%	5,7%	6,9%
Podstawowe ukończone	27,1%	30,1%	23,8%
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	2,0%	2,5%	1,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zauważalne jest zróżnicowanie wykształcenia mieszkanców ze względu na płeć. Wśród kobiet z terenu Gminy wyższy niż u mężczyzn był odsetek osób z wykształceniem wyższym, zaś znacznie niższym odsetek osób z wykształceniem zawodowym, co wynika z faktu, że szkoły zawodowe kierują bardziej zróżnicowaną ofertą dla mężczyzn.

2.1.2. Rynek pracy

W gminie Radomin w roku 2019 w rejestrze REGON zarejestrowane były 262 podmioty gospodarki narodowej, z czego 201 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 30 nowych podmiotów, a 21 podmiotów zostało wyrejesrowanych. Na przestrzeni lat 2009 – 2017 najwięcej 35 podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej 11 w roku 2014. W tym samym okresie najwięcej 27 podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej 7 podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2010 roku.
Według danych z rejestu REGON wśród podmiotów posiadających osobowość w gminie Radomin najwięcej 4 jest stanowiących spółki cywilne.

Tabela 5. Podmioty według klas wielkości

Mikro-przedsiębiorstwa (0-9 zatrudnionych)	**252**
Małe przedsiębiorstwo (10-49 zatrudnionych)	**10**
Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (< 250 zatrudnionych)	**262**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.2019)

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej 262 jest w Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa.

Tabela 6. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Radomin

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	201
Budownictwo	54
Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	47
Przetwórstwo przemysłowe	25
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	19
Transport i gospodarka magazynowa	15
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	11

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9
Pozostała działalność	6
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4
Informacja i komunikacja	3
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	3
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2
Edukacja	1
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1
Górnictwo i wydobywanie	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (stan na dzień 31.XII.2019)

Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 6, działalność gospodarcza zarejestrowana na terenie Gminy Radomin koncentruje się głównie na budownictwie, następnie to handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle. Na trzecim miejscu znajduję się przetwórstwo przemysłowe.

2.1.3. Gospodarka mieszkaniowa

W 2019 roku w gminie Radomin oddano do użytku 2 mieszkania. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 0,52 nowych lokali.

Tabela 7. Liczba nieruchomości w Gminie Radomin

Liczba nieruchomości w 2019 roku	1.186
Mieszkania na 1000 mieszkańców- Gmina Radomin	305,80
Mieszkania na 1000 mieszkańców- Woj. kujawsko-pomorskie	362,10
Mieszkania na 100 mieszkańców -Cały kraj	380,50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W przedstawionej tabeli zasoby mieszkaniowe w Gminie Radomin są znacznie mniejsze od wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz znacznie mniejsze od średniej dla całej Polski.

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Radomin

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018
OGÓŁEM				
mieszkania	1 169,0	1 177,0	1 186,0	1 186,0
izby	4,0	4,0	4,0	4,0
powierzchnia użytkowa mieszkania (m^2)	87,0	87,2	87,3	87,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zadaniem własnym gminy jest tworzenie warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych mieszkańcom o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych osobom o niskich dochodach, nieposiadających tytułu prawnego do lokalu oraz osób eksmitowanych na podstawie wyroku sądowego.

2.1.4. Służba zdrowia

Na terenie Gminy Radomin podstawową opiekę zdrowotną nad mieszkańcami sprawuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Nasz Medyk". Ogólnym celem podstawowej opieki zdrowotnej jest zachowanie i poprawa stanu zdrowia jednostki i rodziny, połączonych wspólnym miejscem zamieszkania. Reforma służby zdrowia dała pacjentom możliwość wyboru lekarza i przychodni w której będą się leczyć w ramach opieki zdrowotnej, dlatego, też nie wszyscy mieszkańcy gminy korzystają z opieki zdrowotnej Ośrodka na terenie gminy.

Podstawowa opieka zdrowotna obejmuje świadczenia diagnostyczne, leczenie, pielęgnacyjne i rehabilitacyjne wchodzące w zakres medycyny rodzinnej, medycyny ogólnej oraz działania prewencyjne wynikające z zagrożeń i potrzeb zdrowotnych mieszkańców. Celem działania Ośrodka jest udzielenie świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz realizowanie zadań z zakresu promocji

zdrowia. Ośrodek udziela świadczeń zdrowotnych w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w warunkach ambulatoryjnych oraz domowych w miejscu zamieszkania lub pobytu potrzebujących tych świadczeń. Świadczenia zdrowotne udzielane przez Ośrodek obejmują działania związane w szczególności z: badaniem i poradą lekarską w zakresie kompetencji lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarstwem środowiskowo –rodzinnym, szczepieniami ochronnymi oraz innymi działaniami profilaktycznymi. Świadczone są na rzecz pacjenta: EKG, punkt pobrań, szczepienia ochronne, itp., istnieje możliwość skorzystania z badań profilaktycznych realizowanych przez jednostki zewnętrzne , tj. badanie wzroku, słuchu, cytologia i mammografia i inne.

2.1.5. Edukacja

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadnicza rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwających od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego.

Aktualnie na terenie Gminy Radomin funkcjonują następujące placówki oświatowo – wychowawcze:

1) Zespół Szkół w Radominie,
2) Szkoła Podstawowa w Radominie z Filią w Dulsku,
3) Szkoła Podstawowa im. Dziewanowskich w Płonnem,
4) Przedszkole Publiczne w Radominie,
5) Przedszkole Publiczne w Dulsku,
6) Punkt Przedszkolny „Jakubek" w Płonnem.

Tabela 9. Liczba uczniów na terenie Gminy Radomin

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018
Szkoły podstawowe	osoba	264	234	265	300
gimnazjum		33	45	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem. Wprowadzane są reformy edukacji, które mają na celu wdrożyć zmiany w proces kształcenia i wychowania.

Jedną z ważniejszych reform wprowadzonych ostatnio zgodnie z ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe proces rekrutacji do gimnazjów został wstrzymany. Od 1 września 2017 r. rozpoczęło się „wygaszanie" szkół gimnazjalnych. W roku szkolnym 2017/2018 uczniowie, z rocznika 2016/2017, którzy ukończyli VI klasę szkoły podstawowej trafili do klasy VII. Ostatni rocznik objęty nauką w gimnazjum zakończył edukację gimnazjalną w roku szkolnym 2018/2019 w związku z czym 1 września 2019 r. gimnazja zostały zlikwidowane.

2.1.6. Kultura i sport

W Gminie Radomin animatorem życia kulturalnego jest Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Radominie. Ośrodek ma za zadanie prowadzenie działalności upowszechniającej kulturę, sport i rekreację. Odbywa się to poprzez rozbudzenie zainteresowań kulturalnych mieszkańców, organizowanie imprez, zajęć kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, kształtowanie nawyków aktywnego uczestnictwa w powyższych działaniach oraz udostępnianie bazy na działalność sportowo-rekreacyjną.

Ośrodek sprawuje nadzór nad boiskiem sportowym „Orlik", gdzie organizowane są zawody, turnieje dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych.

W Gminie działa, także Gminna Biblioteka Publiczna im. Ziemi Dobrzyńskiej w Radominie z Filią w Dulsku. Do podstawowych zadań placówki należy gromadzenie, opracowywanie udostępnianie materiałów bibliotecznych oraz zaspakajanie potrzeb edukacyjnych, kulturalnych i informacyjnych społeczności lokalnej.
Poza tym, na terenie gminy istnieją świetlice wiejskie, w których mieszkańcy samodzielnie realizują zadania z zakresu kultury.

2.1.7. Podmioty wsparcia społecznego.

Placówką realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Radomin jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radominie.
Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadającym godności człowieka. GOPS Radomin realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych, o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem", ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, ustawa o dodatkach mieszkaniowych, ustawa o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń, ustawa o systemie oświaty, ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.

Tabela 10. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społecznych

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO DECYZJA ŚWIADCZENIE			LICZBA RODZIN			LICZBA OSÓB W RODZINACH		
	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓŁEM (*bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania*)	297	271	248	215	166	150	712	514	479
w tym: świadczenia pieniężne	129	99	81	124	96	80	339	250	211
świadczenia niepieniężne	168	175	168	91	102	99	373	392	377
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	1	2	2	1	2	2	4	8	7
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych bez względu na ich rodzaj, formę i liczbę	296	269	247	214	164	149	708	506	474
Pomoc udzielana w ramach pracy socjalnej OGÓŁEM	X	X	X	249	104	101	782	284	261
w tym: wyłącznie w postaci pracy socjalnej	X	X	X	34	26	22	70	63	45

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS- 03 GOPS Radomin

Na podstawie zawartych w powyższej tabeli danych można zauważyć, iż liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia przez Ośrodek w Radominie w latach 2017 – 2019 spadła o 26 osób w roku 2018 oraz 23 w roku 2019. Liczba rodzin spadła o 49 w 2018 roku oraz 16 w roku 2019. Natomiast liczba osób w rodzinach w 2018 roku spadła o 198 a w 2019 roku o 35 osoby. Można zauważyć, że w latach 2017 – 2019 zanotowano spadek świadczeń przyznanych w ramach zadań zleconych i zadań własnych, bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania. Tabela przedstawia również pomoc udzielaną w ramach pracy socjalnej i tak w roku 2018 zanotowano spadek o 145 liczby rodzin a w roku 2019 o 3

rodziny. Za to liczba osób w rodzinach w roku 2018 zmniejszyła się o 498 osób a w 2019 roku o 23 osoby.

Zgodnie z treścią art. 7 ustawy o pomocy społecznej wśród powodów udzielania pomocy wymienia się szczególności: ubóstwo, sieroctwo, bezdomność, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwałą lub ciężką chorobę, przemoc w rodzinie, potrzebę ochrony ofiar handlu ludźmi, potrzebę ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczpospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielane w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizm lub narkomanię, zdarzenie losowe i sytuację kryzysową, klęskę żywiołową lub ekologiczną. W poniższej tabeli zawarto szczegółowe dane dot. Przesłanek udzielania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radominie.

Tabela 11. Rodzaj i skala pomocy społecznej w Gminie Radomin w latach 2016-2019

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				Liczba osób w tych rodzinach			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Ubóstwo	9	44	51	39	27	133	160	120
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	1	1	1	0	1	1	1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	15	13	18	16	83	74	100	91
Bezrobocie	96	78	65	51	324	258	213	168
Niepełnosprawność	17	14	14	17	35	25	28	39
Długotrwała lub ciężka choroba	14	18	35	30	18	26	73	61
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawcze i prowadzeniu gospodarstwa domowego OGÓŁEM, w tym:	6	1	1	3	29	3	3	9
- rodziny niepełne	2	1	1	3	9	3	3	9
- rodziny wielodzietne	3	0	0	0	19	0	0	0

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin				Liczba osób w tych rodzinach			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Przemoc w rodzinie	9	0	8	6	38	0	30	20
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0	0	0
Alkoholizm	4	0	3	0	15	0	16	0
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	1	0	0	2	1	0	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0	0	0	0	0
Zdarzenie losowe	0	1	1	2	0	1	1	6
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0	0	0
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03GOPS Radomin

W latach 2016 – 2019 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w Gminie było bezrobocie. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia GOPS z tego powodu spadała (324 w 2016 r. , 258 w 2017 r. , 213 w 2018 r. oraz 168 w 2019 r.)

Ważnymi przyczynami udzielania pomocy były również ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, potrzeba ochrony macierzyństwa oraz niepełnosprawność. W mniejszym stopniu mieszkańcy Gminy korzystali z pomocy społecznej z takich przyczyn, jak przemoc w rodzinie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, alkoholizmu, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, zdarzenia losowego oraz bezdomności.

Rodzaje pomocy świadczone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radominie są wielorakie, ale do najczęstszych form wsparcia obok zasiłków pieniężnych, należy pomoc rzeczowa, a głównie artykuły żywnościowe.

2.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Radomin

2.2.1. Bezrobocie

Bezrobocie, to jeden z największych problemów gospodarczych i społecznych naszej cywilizacji.

Bezrobocie jest zjawiskiem polegającym na tym, że pewna grupa ludzi, którzy są zdolni do podjęcia pracy, nie znajdują zatrudnienia. Problemy na rynku pracy przez niedostateczną liczbą miejsc pracy prowadzą do obniżenia standardu życia i ubożenia społeczeństwa. Utrzymujące się bezrobocie ma negatywny wydźwięk społeczny i wpływa na spowolnienie rozwoju gospodarczego danego regionu, co pociąga za sobą negatywne zjawiska społeczne. Skutkiem bezrobocia jest między innymi dość mocno rozwinięta „szara strefa", a brak stałej pracy nie wpływa na ograniczenie tego zjawiska. Następstwa bezrobocia dla życia rodzinnego są bardzo różnorodne. Brak pracy może być przyczyną negatywnych zachowań w rodzinie - od przestępczości, po upadek obyczajów i degradacji potrzeb. Oprócz obniżenia się dochodów i poziomu życia rodziny dotkniętej bezrobociem, można jeszcze wymienić następujące negatywne następstwa tego zjawiska: wzmaga niepokój o jutro i wywołuje stres u członków rodziny, potęguje konflikty, popycha do różnych uzależnień (np. do alkoholizmu, narkomanii, hazardu), kształtuje lub wzmaga postawy aspołeczne, rozwija poczucie niskiej wartości samego siebie, obniża twórcze możliwości. Bardzo często osoby z grupy bezrobotnych nie wykazują się aktywnością zmierzającą do podjęcia pracy albo też podejmowane przez nie znikome działania nie dają oczekiwanych rezultatów.

Pozostawanie bez pracy przez długi okres czasu staje się przyczyną dezintegracji rodziny, jej rozpadu jak i może powodować u osób bezrobotnych pewne stany agresji, frustracji, zniechęcenia, apatii, niezadowolenia, itp. Poprzez bezrobocie długoterminowe należy rozumieć pozostanie bez pracy, pomimo woli i chęci jej podjęcia, w czasie dłuższym niż 12 miesięcy przez okres 2 lat. Przyczyną takiej sytuacji jest niemożność znalezienia zatrudnienia przez tych samych ludzi, którzy z czasem stają się ludźmi „marginalnymi". Długoterminowi bezrobotni, którzy nie mogą znaleźć odpowiedniego zatrudnienia pomimo posiadanych kwalifikacji zawodowych mogą nabierać przekonania, że są ludźmi zbędnymi.

Brak środków finansowych uniemożliwia rodzinom bezrobotnym, ubogim i ich dzieciom wyrwanie się ze środowiska, w którym żyją, co może obniżać możliwości rozwoju fizycznego i intelektualnego dzieci i młodzieży w tych rodzinach. Bezrobocie jeżeli obecnie stało się zjawiskiem powszechnym, to nie oznacza, że każdy pozostający bez pracy nie poszukuje zatrudnienia na własną rękę. Większość osób bezrobotnych poszukuje pracy z większym lub mniejszym powodzeniem. Można się spotkać z wieloma klientami, dla

których barierą w podjęciu zatrudnienia jest - wiek, płeć, wykształcenie, sytuacja rodzinna, zdrowotna czy brak dyspozycyjności.

Tabela 12. Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Radomin

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	20019
Bezrobotni ogółem w tym:	207	145	145	146
Kobiet	118	85	85	92
Bezrobotni z prawem do zasiłku ogółem w tym:	32	28	35	29
Kobiety	14	12	18	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03GOPS Radomin

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu-Dobrzyniu w latach 2016 – 2019 liczba osób bezrobotnych w Gminie Radomin uległa zmianom – od 207 osób na koniec 2016 roku poprzez 146 osób na koniec roku 2019.

Wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety, których liczba na koniec kolejnych lat wynosiła; 2016 r. – 118, 2019 r. – 92.

Uzupełnieniem powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2016 – 2019 w gminie Radomin, województwie kujawsko – pomorskim i w kraju.

Tabela 13. Stopa bezrobocia Gminy w porównaniu z Województwem i Polską

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Stopa bezrobocia w gminie (w %)	13,1	9,3	9,1	9,2
Stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim (w %)	12,0	9,9	8,8	7,8
Stopa bezrobocia w kraju (w %)	8,2	6,6	5,8	5,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS-03GOPS Radomin

Analizując strukturę bezrobocia można zauważyć corocznie obniżanie się stopy bezrobocia. Obowiązkiem samorządu gminnego jest przeciwdziałanie bezrobociu. Gmina Radomin we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Golubiu-Dobrzyniu prowadzi działania aktywizujące osoby bezrobotne:

a) roboty publiczne
b) staże absolwenckie
c) prace społecznie użyteczne

Ciekawym zjawiskiem, o którym warto wspomnieć to bezrobocie ukryte.

Ważnym zagadnieniem jest zjawisko tzw. „szarej strefy". W Polsce udział zatrudnienia nierejestrowanego osób stanowi dość duży odsetek. Praca nierejestrowana posiada pewne specyficzne charakterystyczne cechy:

- jest to praca najemna, wykonywana bez nawiązania stosunku pracy, czyli bez umowy o prace, umowy- zlecenia, umowy o dzieło lub jakiejkolwiek innej pisemnej umowy pomiędzy pracodawcą i pracownikiem bez względu na sektor własności; praca nie może być również wykonywana na podstawie powołania, mianowania lub wyboru. Z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej pracownik nie uzyskuje ubezpieczenia społecznego, a więc uprawnień do korzystania ze świadczeń społecznych; okres wykonywania tej pracy nie jest także zaliczany przez ZUS jako okres składkowy, a pracodawca nie odprowadza na konto ZUS-u i Funduszu Pracy odpowiednich sum z tytułu wypłacanego wynagrodzenia; od dochodów z pracy nierejestrowanej nie płacone są podatki osobiste,

- jest to również praca na własny rachunek, jeżeli z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej nie są płacone podatki, składki na ubezpieczenie społeczne, nie są realizowane inne zobowiązania finansowe wobec państwa.

Praca w „ szarej strefie" ma z natury charakter „doraźny, czasowy, incydentalny" choć niejednokrotnie czas jej wykonywania ulega znacznemu wydłużeniu. Co ważne przynosi ona pewien dochód osobom pracującym i aktywizuje co najmniej czasowo ludzi bezrobotnych, zdolnych do pracy i umożliwia uzyskanie dodatkowych dochodów osób już zatrudnionych w sferze pracy nierejestrowanej.

2.2.2 Ubóstwo

Nie istnieje jednoznaczna definicja ubóstwa. Można przyjąć, że ubogim można nazwać kogoś, kto nie może zaspokoić swoich podstawowych potrzeb, a w określonych społecznościach są uznawane za elementarne. Najczęściej ubóstwo dotyka ludzi, których sytuacja wskazuje na niezaspokojenie większości podstawowych potrzeb życiowych (tj. wyżywienie, ubranie, mieszkanie, utrzymanie zdrowia, bezpieczeństwo), a także potrzeb ponadpodstawowych (tj. dostęp do oświaty poprzez uzyskanie wykształcenia, dostęp do kultury i uczestnictwa w życiu kulturalnym etc.). Przyczyny, które stymulują powstawanie ubóstwa to m.in. nasilające się bezrobocie, zbyt niskie płace, samotne macierzyństwo, rozpad rodziny, wielodzietność, uchylanie się od podjęcia pracy, uzależnienia, niepełnosprawność. Ustawa o pomocy społecznej nie definiuje ubóstwa, ale przyjmuje się, iż ubogimi są osoby lub rodziny, których dochód jest niższy lub równy – określonemu w ustawie o pomocy społecznej – dochodowi uprawniającej do bezzwrotnej pomocy finansowej oraz bezpłatnych świadczeń w tym: posiłek, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, praca socjalna lub pobyt w domu pomocy społecznej. Dochód ten uprawnia do korzystania ze świadczeń z pomocy społecznej.

Ubóstwo jest jednym z najważniejszych i bardzo niebezpiecznym zjawiskiem społecznym, które może dotknąć społeczeństwo. Ubóstwo zmniejsza popyt na towary hamując rozwój gospodarczy, uniemożliwia lub znacznie ogranicza dostęp do zdobycia wykształcenia i zachowania dobrego stanu zdrowia, przyczynia się do wzrostu przestępczości, sprzyja powstawaniu patologii społecznych. Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu

społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość.

Zmniejszenie rozmiarów ubóstwa wymaga ogromnych nakładów nie tylko finansowych, ale również i społecznych. Rolą państwa powinna być polityka, dążąca do zminimalizowania rozmiarów ubóstwa, zapobiegania pogłębiającej się patologii życia społecznego, poprzez włączanie do niej organów władzy samorządowej oraz innych jednostek, w tym organizacji pozarządowych. Wówczas wspólne działania mogą doprowadzić do zmniejszania rozmiarów biedy w Polsce i skutecznie walczyć z tym zjawiskiem. Walka z bezrobociem, a zarazem programy rządowe – interwencja państwa, mogą zmniejszyć strefę ubóstwa.

Tabela 14. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS Radomin z powodu ubóstwa

Ubóstwo	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin	9	44	51	39
Liczba osób w tych rodzinach	27	133	160	120

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS - 03 GOPS Radomin

W latach 2016 – 2019 liczba rodzin objętych pomocą GOPS Radomin waha się. Największe nasilenie liczby beneficjentów pomocy społecznej z powodu ubóstwa stanowi rok 2018.

2.2.3. Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność jest jednym z kolejnych powodów udzielania pomocy. Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka.

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność to zjawiska, które są ze sobą powiązane – długotrwała choroba może w konsekwencji doprowadzić do niepełnosprawności.

Niepełnosprawność to jeden z bardzo poważnych problemów współczesnego świata. Osoby niepełnosprawne to osoby posiadające stopień niepełnosprawności orzeczony przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, Komisję przy ZUS, KRUS jak również inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. W ustawie o pomocy społecznej nie zdefiniowano niepełnosprawności. Art. 6 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej mówi, że „ całkowita niezdolność do pracy- oznacza całkowitą niezdolność do pracy w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych albo zaliczanie do I lub II grupy inwalidów lub legitymowanie się znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych". Ustawa o pomocy społecznej nie definiuje również pojęcia długotrwałej lub ciężkiej choroby, a jedynie wymienia ją jako jeden z powodów udzielania pomocy osobom i rodzinom (art.7).

Za niepełnosprawność uznać należy osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnianie, ograniczanie bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów.

Problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami, wśród których możemy wyróżnić:

1) bariery architektoniczne, które uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie w życiu codziennym,

2) ograniczenia natury finansowej, które wiążą się z brakiem środków finansowych na zakup odpowiedniego sprzętu, który pozwoliłby na większą niezależność od innych osób,

3) brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych co utrudnia udział w życiu społecznym i wskazuje na marginalizację i pozostawanie w domu,

4) ograniczenia natury psychologicznej, które wiążą się z brakiem właściwej oceny i akceptacji osób niepełnosprawnych wśród społeczeństwa jak i trudności z zaakceptowaniem własnej pozycji przez samych niepełnosprawnych.

Choroba i niepełnosprawność prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej w sytuacji bytowej osoby niepełnosprawnej i jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia, rehabilitacji, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób powodują, że osoby te często są klientami pomocy społecznej.

Tabela 15. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS Radomin z powodu ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
Długotrwała lub ciężka choroba				
Liczba rodzin	14	18	35	30
Liczba osób w tych rodzinach	35	26	73	61
Niepełnosprawność				
Liczba rodzin	17	14	14	17
Liczba osób w tych rodzinach	35	25	28	39

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS – 03 GOPS Radomin

2.2.4. Problemy osób starszych

Zmieniająca się struktura i funkcje współczesnej rodziny nie sprzyjają kształtowaniu się warunków do sprawowania opieki nad sędziwym człowiekiem rodziny. Coraz częściej osoby starsze tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe, a gdy osoby te mieszkają razem z dziećmi to właśnie ich świadczenie emerytalne niejednokrotnie stanowią źródło pewnego i stałego dochodu rodziny wielopokoleniowej.

W powszechnej opinii starość postrzegana jest jako okres całkowitej degradacji, izolacji, samotności, braku czasu i życzliwości, niedołęstwa odczuwalnych dolegliwości somatycznych, postępującego uzależnienia od otoczenia, beznadziejnego i ponurego czekania na śmierć. Najczęściej sygnalizowanym przez te osoby problemem jest pogarszający się stan zdrowia, niepełnosprawność oraz trudna sytuacja materialna. Wpływ na niekorzystny stan zdrowia Polaków mają trudne warunki życia, niedociągnięcia w zakresie opieki zdrowotnej, warunki środowiskowe, a także brak dbałości o własne zdrowie.

W ramach pomocy środowiskowej osobom samotnym, starszym, niepełnosprawnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a były ich pozbawione GOPS zatrudnia dwie opiekunki w ośrodku pomocy społecznej, które świadczą usługi w miejscu zamieszkania osób potrzebujących wsparcia w zakresie: zapewnienia opieki pielęgnacyjnej i higienicznej osobom starszym, pomocy w zaspakajaniu podstawowych

potrzeb dnia codziennego, tj. pomoc w przygotowaniu posiłków, sprzątanie mieszkania, zakup artykułów spożywczych, pomoc w kontaktach z lekarzem rodzinnym – umawianie wizyt, wykupywanie leków, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.

Usługi świadczone przez opiekunki przyczyniają się do utrzymania odpowiedniego poziomu życia osób starszych, które w codziennym życiu doświadczają ograniczeń w zaspokajaniu podstawowych i niezbędnych potrzeb w miejscu zamieszkania, a poprzez to w dłuższej perspektywie przyczyniają się do opóźnienia momentu umieszczenia w placówkach całodobowej opieki.

Tabela 16. Udzielone świadczenia przez GOPS Radomin w formie usług opiekuńczych

Usługi opiekuńcze	2016	2017	2018	2019
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	7	4	9	12
Liczba świadczeń	1 962	1 497	2 130	2 150
Kwota świadczeń w zł	16 704	11 304	19 415	19 903
Liczba rodzin	7	4	9	12
Liczba osób w rodzinach	9	4	11	16

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MRPiPS – 03 GOPS Radomin

Postępujący proces starzenia się populacji, zwiększający się udział osób starszych w społeczeństwie, w tym osób wymagających wsparcia oraz niewysoki status ekonomiczny seniorów, w szczególności osób samotnych to czynniki, które powodują, że usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania ze strony Gminy to forma usług społecznych o coraz większym zasięgu.

W opiece nad seniorem ważne jest nie tylko wsparcie w codziennych czynnościach, ale tez organizowanie mu czasu wolnego. Odpowiedni dobór zajęć może przyczynić się do poprawy sprawności fizycznej i intelektualnej.

Aktywna starość jest jeszcze czymś nowym w polskich warunkach. Nadal jako społeczeństwo ulegamy stereotypom - osoby starszej, schorowanej, samotnej, nieaktywnej, podtrzymywanym niestety przez media. To się powoli zmienia, przede wszystkim dzięki przykładom osób starszych, które aktywnie uczestniczą w życiu społecznym, gospodarczym czy politycznym. Dużą rolę w tym zakresie może odegrać Gmina, która może stworzyć: Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku czy Społeczne Banki Czasu skupiające osoby starsze.

2.2.5. Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie należy do grupy problemów społecznych objętych pomocą społeczną. Przemoc to zjawisko społeczne, jest ona rozumiana jako akt godzący w wolność osobistą jednostki i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Jest ona działaniem wywołującym cierpienie i krzywdy moralne, które powodują szkody na zdrowiu fizycznym i psychicznym. Spotykana jest ona na wielu płaszczyznach życia, ale głównie przenoszona jest na grunt rodzinny. Przemoc jest to zjawisko niezależne od kultury, środowiska, wyznania, wykształcenia, poziomu intelektualnego czy przynależności do grupy społecznej. To niewątpliwie zachowanie, które poniża jednostkę, powoduje obrażenia fizyczne, godzi w psychikę człowieka, narusza wolność innego członka tej samej rodziny, bądź poważnie szkodzi rozwojowi jego osobowości, często jednocześnie naruszając w ten sposób prawo. Rzadko jest to incydent jednorazowy, zazwyczaj staje się jednym z wielu ogniw łańcucha agresji.

Przybiera ona postać aktywną, obejmującą akty nadużyć fizycznych, psychicznych lub seksualnych oraz pasywną wynikającą z zaniedbania. Stosowana jest wśród dorosłych, młodzieży i coraz częściej wśród dzieci. Precyzyjne określenie rozmiarów przemocy w rodzinie jest trudne, ciężko oszacować skalę tego zjawiska. Badanie przejawów przemocy rodzinnej utrudnia znacznie to, że nadużycia psychologiczne i różne formy zaniedbania pozostają trudne do ocenienia w kategoriach częstotliwości występowania tych zjawisk.

Stereotypy obyczajowe, funkcjonujące w wymiarze lokalnym czynią przemoc wobec kobiet ze strony partnerów nadal akceptowaną formę podporządkowania i przestrzegania wyznaczonych społecznie ról. Są to kulturowo uwarunkowane, silne i często ponadczasowe

przekonania gromadzące wiedzę i sposób rozumienia różnych wydarzeń danej społeczności niesione przez kolejne pokolenia. Na zjawisko przemocy w rodzinie mają bardzo duży wpływ, ponieważ wiele z nich stoi na straży jednej z największych wartości w naszej kulturze, którą jest rodzina.

Obie strony biorące udział w zjawisku przemocy mają zniekształcone widzenie sytuacji. Osoba będąca sprawcą oskarża ofiarę o odpowiedzialność za przemoc, którą stosuje, a ona mu wierzy i myśli, że tak właśnie ma być. Udzielanie skutecznej pomocy w sytuacji przemocy domowej wymaga empatycznego wczucia się w subiektywne przeżycia ludzi dotkniętych takim doświadczeniem i jak najszybsze powstrzymanie przemocy, tj. wskazanie osób, środowisk i instytucji, które mogą udzielić konkretnej pomocy.

Osoby doznające przemocy zwracają się o pomoc do instytucji pomocowych (Policja, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, parafia, lekarz rodzinny), stąd kluczowe znaczenie w pomaganiu ofiarom przemocy ma współpraca podejmowana pomiędzy poszczególnymi instytucjami, a w konsekwencji możliwe jest wspólne opracowanie najkorzystniejszych rozwiązań, mogących doprowadzić do wyjścia z sytuacji kryzysowej. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na gminy obowiązek powoływania Gminnych Zespołów Interdyscyplinarnych ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, które koordynują działania wszystkich instytucji, zajmujących się zjawiskiem przemocy w rodzinie. Dodatkowo Zespoły realizują procedurę „Niebieskie Karty". Wszczęcie powyższej procedury rozpoczyna pracę z rodziną, w której istnieje podejrzenie występowania problemu przemocy. Służbami wskazanymi do założenia „Niebieskiej Karty" są: policja, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe.

Tabela 17. Liczba „Niebieskich Kart"

„Niebieska Karta"	2016	2017	2018	2019
Liczba „Niebieskich Kart"	10	10	8	7
w tym: - założone przez policję,	9	10	8	6
-założone przez służbę zdrowia	1	-	-	1
Liczba Rodzin	10	7	7	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań GOPS Radomin

Analizując powyższe dane na przestrzeni lat 2016 – 2019 liczba „Niebieski Kart" ma tendencję malejącą. Przyczyn może być wiele: m.in. kobiety są bardziej świadome swoich praw, mają większy dostęp do informacji a także pomocy instytucji, stają się bardziej niezależne. Zaostrza się prawo wobec sprawców przemocy, co wzbudza w nich strach przed konsekwencjami.

2.2.6. Uzależnienia

Problemy uzależnień znajdują szczególne miejsce wśród problemów społecznych oraz problemów społeczno-zdrowotnych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie. Określenie rzeczywistej skali zjawiska uzależnień nie jest możliwe, ponieważ niejednokrotnie mają one nieuświadomiony charakter i są trudne do zdiagnozowania, a osoby uzależnione nie chcą przyznać się do problemu. Utrudnienie stanowi też fakt pojawiania się coraz to nowych rodzajów uzależnień oraz fragmentaryczność statystyk różnych instytucji i organizacji zajmujących się problematyką uzależnień. Z punktu widzenia pomocy społecznej ważnym aspektem jest również większa

skłonność klientów do przyznania się do problemów ubóstwa, bezrobocia, niepełnosprawności, czy choroby niż do alkoholizmu bądź narkomanii.

Uzależnienie to nabyta silna potrzeba wykonywania jakiejś czynności lub zażywania jakiejś substancji. Pojęcie uzależnienia używane jest zazwyczaj w odniesieniu do konkretnej substancji lub zachowania. Mówi się o uzależnieniu od alkoholu, narkotyków, nikotyny, pracy, hazardu, czy gier komputerowych. U podstaw uzależnienia leży utrata kontroli nad własnym myśleniem i zachowaniem, a w konsekwencji życiem, które sprowadza się do ciągłego poszukiwania kontaktu z substancją wyzwalającą określony, dobrze znany stan emocjonalny. Chociaż różnią się swoim rodzajem, to mechanizmy ich powstawania, rozwoju i skutków są bardzo podobne. Osoba uzależniona to człowiek, który według otoczenia bez umiaru upija się alkoholem lub zażywa narkotyki. Termin ten wzbudza kontrowersje, chociażby dlatego, że człowiek uzależniony powszechnie jest traktowany jako gorszy, słaby. W ujęciu medycyny uzależnienie jest chorobą, ma swoje objawy, mieści się w systemach klasyfikacji chorób.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Aby działania podejmowane w celu zmniejszenia skutków uzależnienia od alkoholu były skuteczne, należy dobrze zdiagnozować obszary zagrożeń w środowisku lokalnym. Istotne jest również zwiększenie świadomości o zagrożeniach wynikających z nadużywania alkoholu, osób uzależnionych, nadużywających alkoholu oraz ich rodzin. Wiedza na temat uzależnienia, skutków ryzykownych zachowań oraz kultura picia osób młodych zwiększa szansę na spadek liczby młodocianych alkoholików i wzrost osób zachowujących abstynencję. Większa wiedza o problemie to większa świadomość potencjalnych nabywców alkoholu, w perspektywie potencjalnych alkoholików.

Uzależnienie, mimo że powinno być traktowane jako choroba, nie zwalnia osoby uzależnionej z odpowiedzialności za konsekwencje, a tym bardziej za podjęcie leczenia i jego przebieg. Jedyna skuteczna, zalecana droga, wiedzie przez decyzje podejmowane przez uzależnionego; to on stanowi dla siebie największe zagrożenie, ale to on także, potrafi tak pokierować swoimi losami, by uzależnienie nie było głównym motorem jego życia. Dlatego żeby wyjść z uzależnienia, należy poddać się terapii. W takich sytuacjach poza instytucjami warto prosić o pomoc bliskie osoby, gdyż wsparcie i obecność bliskich jest ważne w procesie wychodzenia z uzależnienia.

2.3. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najczęściej stosowanych i najprostszych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trenghts (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następującą:

SZANSE – zewnętrzne zjawiska i tendencje, które mają miejsce w otoczeniu, a odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabią występujące niekorzystne zjawiska.

ZAGROŻENIA – wszystkie zewnętrzne zjawiska uznawane, jako bariery dla rozwoju Gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być przy planowaniu podejmowanych działań.

MOCNE STRONY – zalety wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają je z pośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę, jak i być zasługą lokalnej społeczności.

SŁABE STRONY – stanowią konsekwencję ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej Gminy, jak i jej części.

Prawidłowa diagnoza poszczególnych okoliczności pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem, tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Poniżej przedstawiono dwie tabele analizy SWOT. W jednej prezentowane są mocne strony i słabe strony Gminy Radomin, w drugiej zaś szanse i zagrożenia.

Tabela 18. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- funkcjonowanie GOPS, który umożliwia osobom i rodzinom pokonywanie trudnych sytuacji życiowych, wsparcie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, - prawidłowo zorganizowany system pomocy społecznej oraz wykwalifikowana kadra świadcząca usługi społeczne, - dostęp do placówek oświaty, - bogata oferta kulturalna, - dostępność do bezpłatnego poradnictwa prawnego, - otwartość samorządu gminnego na współpracę ze środowiskiem lokalnym, - ogólnie dostępna oferta pomocy i różnorodność form wsparcia w zakresie bezrobocia, ubóstwa, uzależnień, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i innych problemów dotkniętych mieszkańców, - oferty sportowe i kulturalne oraz baza lokalowa, - funkcjonowanie na terenie Gminy placówki ochrony zdrowia, - wdrażanie programów, projektów, - korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa oraz turystyki i agroturystyki, - liczne i różnorodne zasoby dziedzictwa kulturowego oraz miejsc i tradycji historycznych, - dostępne place zabaw dla dzieci na terenie całej gminy, - zabezpieczenie przedszkolne dla dzieci, - kooperacja z Powiatowym Urzędem Pracy.	- rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, - występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostępu do podstawowych dóbr i usług, - występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych, - brak działań zmierzających do organizacji czasu wolnego dla osób starszych, - niedostateczny zakres oferty dotyczącej zagospodarowania wolnego czasu dzieci i młodzieży, - niski prestiż pomocy społecznej, - słabo rozwinięta sieć poradnictwa specjalistycznego w środowisku lokalnym, - dziedziczenie biedy i uzależnienie rodzin od pomocy społecznej, - niedostateczne wykorzystanie potencjału mieszkańców przy rozwiązywaniu problemów społecznych – brak grup samopomocy i wsparcia, - niewystarczający zasób mieszkań socjalnych i komunalnych, - istnienie szarej strefy zatrudnienia.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
- utrzymanie się pozytywnych tendencji dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców, - dotacje ze środków zewnętrznych, - rozwijający się wachlarz instrumentów prawnych, - prospołeczna polityka państwa, - wzrost jakości usług w zakresie pomocy społecznej, które są świadczone przez ośrodki pomocy	- starzenie się społeczeństwa, - migracja społeczeństwa do większych miast, - bierność osób objętych pomocą społeczną i nasilanie się postaw roszczeniowych, - wykluczenie społeczne osób niepełnosprawnych w przypadku braku objęcia ich działaniami w tej kwestii, - brak świadomości problemów i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne,

społecznej, - efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej oraz koordynacji tych działań, - wzrost udziału mieszkańców w promowaniu Gminy, np. poprzez udział w imprezach Gminnych, - tworzenie się organizacji.	- upadek autorytetów moralnych i społecznych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań GOPS Radomin

Dokonana analiza SWOT wskazuje, które obszary szeroko rozumianej polityki społecznej wymagają długofalowych, perspektywicznych i przemyślanych działań. Jak wykazano powyżej podstawowymi problemami społecznymi wymagającymi rozwiązania są ubóstwo i bezrobocie. Skalę tych zagadnień obrazują oficjalne statystyki. Jednakże urzędowym danym wymyka się cała sfera takich problemów społecznych jak alkoholizm, czy przemoc w rodzinie.

Należy umożliwić rodzinom w szerszym gronie porozmawiać o problemach, z którymi każdego dnia przychodzi im się borykać, dlatego też warto pomyśleć o organizacji różnego rodzaju imprez dla wszystkich mieszkańców gminy: festynów, warsztatów. Pomoc rodzinom w gminie, w ramach strategii powinna również objąć doradztwo prawne i społeczne.

Ponadto w danych tych nie ma informacji na temat ograniczonego dostępu do dóbr społecznych osób przewlekle chorych, starych i niepełnosprawnych. W ramach wsparcia tej grupy społecznej trzeba poczynić jak najwięcej starań by stworzyć możliwości funkcjonowania w Gminie Radomin różnego rodzaju usług ułatwiających codzienne funkcjonowanie takim osobom. Należy pomyśleć o zapewnieniu im rozrywki, dzięki którym będą mogli rozwijać swoje pasje. Należy pomóc im w spotkaniach integracyjnych, które choć na krótką chwilę pomogą im uciec od rzeczywistości. Mógłby powstać Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku czy Społeczne Banki Czasu skupiające osoby starsze. Trzeba też pomyśleć o zapewnieniu okresowej pomocy osobom starszym poprzez zatrudnienie opiekunów nad osobami starszymi najbardziej potrzebującymi.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

3.1. Misja strategii

Misja wyraża wartości, jakie należałoby w wyniku wdrażania Strategii osiągnąć. Natomiast wieloszczeblowy układ celów strategicznych określa ogólną orientację działań wspomagających rozwój (wybór drogi), kierunki rozwoju, dziedziny działań i zbiorcze zadania strategiczne określone mianem celów operacyjnych oraz szczegółowe zasady wspierania rozwoju. Misja – to wyróżniona przyczyna, wiązka celów, która uzasadnia podjęcie działań dla rozwoju polityki społecznej. Misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z wartości preferowanych przez tę dziedzinę: postępu społecznego, wzrostu warunków życia i wyrównywania szans, brzmi następująco: ***„Radomin gminą dążącą do podniesienia poziomu integracji swoich mieszkańców, zwiększającym możliwości ich rozwoju oraz zaspakajającym ich potrzeby".***

Powyższe hasło jest wyrazem potrzeby wypracowania wspólnej wizji wszystkich instytucji działających na terenie gminy Radomin. Cele szczegółowe oraz wynikające z nich kierunki działań stanowią uszczegółowienie misji oraz mają przyczynić się do rozwiązania problemów społecznych istniejących w gminie. W strategii zostały również określone cele strategiczne oraz wynikające z nich kierunki działań.

3.2. Cele i kierunki niezbędnych działań

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radomin na lata 2021 – 2030 opierać się będzie na realizacji trzech celów strategicznych.

Cel strategiczny 1. Zintegrowany system wsparcia rodzin ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży

Cele operacyjne:

1. Wspieranie działań służących promowaniu wartości rodziny,
2. Wsparcie rodzin mających trudności opiekuńczo- wychowawczych,
3. Zapobieganie uzależnieniom i przestępczości wśród dzieci i młodzieży,
4. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Kierunki działań:

- budowanie pozytywnego wizerunku rodziny m. in. poprzez organizowanie Gminnych Dni Rodziny, festynów rodzinnych, imprez sportowo-rekreacyjnych, wystaw, kampanii społecznych, konkursów, współpracę z mediami,
- opracowanie i realizacja Gminnego Programu Wspierania Rodziny,
- poprawa dostępności do poradnictwa psychologicznego, rodzinnego i terapii rodzin,
- organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży,
- podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: edukacyjne zajęcia profilaktyczne, konferencje, kampanie informacyjne,
- opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- funkcjonowanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego,
- rozwój interwencji kryzysowej wobec rodzin
- prowadzenie działań mających na celu promowanie pozytywnych wzorców zachowań społecznych, w tym aktywnych form spędzania wolnego czasu przez rodziny, dzieci i młodzież.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2021 – 2030

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań i podmioty wspierające:

- Wójt Gminy,
- Rada Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radominie,
- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Radominie,
- Gminna Biblioteka Publiczna im. Ziemi Dobrzyńskiej w Radominie,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Placówki oświatowe,
- Powiatowy Urząd Pracy w Golubiu – Dobrzyniu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu – Dobrzyniu,
- Organizacje pozarządowe,
- Kościoły i związki wyznaniowe,
- Lokalni przedsiębiorcy,
- Społeczność lokalna.

Cel strategiczny 2. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego

Cele operacyjne:

1. Aktywne przeciwdziałanie bezrobociu i eliminowanie jego negatywnych skutków,
2. Wsparcie rodzin z problemem ubóstwa i zagrożonych ubóstwem,
3. Profilaktyka zjawiska uzależnień oraz redukowania ich skutków.

Kierunki działań:

- bieżące monitorowanie i podejmowanie działań aktywizujących na rzecz osób bezrobotnych we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Golubiu-Dobrzyniu,
- przygotowanie, realizowanie lub współorganizowanie oraz uczestnictwo w projektach i programach przyczyniających się do aktywizacji osób bezrobotnych,
- zabezpieczenie pomocy materialnej osobom i rodzinom dotkniętym długotrwałym bezrobociem,

- prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin,

- organizowanie prac społecznie użytecznych,

- analizowanie przyczyn ubóstw i minimalizowanie jego skutków,

- prezentowanie i uczenie postaw aktywności i przedsiębiorczości osób i rodzin zagrożonych ubóstwem,

- współpraca z organizacjami pozarządowymi, samorządem lokalnym i innymi podmiotami na rzecz ograniczania ubóstwa,

- tworzenie i realizacja programów na rzecz pomocy i aktywizacji osób i rodzin zagrożonych ubóstwem,

- realizacja w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebujących FEAD Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa,

- realizacja resortowego programu w zakresie dożywiania,

- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz poradnictwa specjalistycznego osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej,

- realizacja działań w zakresie profilaktyki uzależnień określonych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2021 – 2030

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań i podmioty wspierające:

- Wójt Gminy,
- Rada Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radominie,
- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Radominie,
- Gminna Biblioteka Publiczna im. Ziemi Dobrzyńskiej w Radominie,

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Placówki oświatowe,
- Powiatowy Urząd Pracy w Golubiu – Dobrzyniu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu – Dobrzyniu,
- Organizacje pozarządowe,
- Kościoły i związki wyznaniowe,
- Lokalni przedsiębiorcy,
- Społeczność lokalna.

Cel strategiczny 3. Wspieranie i aktywizacja osób starszych, samotnych oraz z niepełnosprawnością

Cele operacyjne:

1. Wzrost poczucia bezpieczeństwa i ograniczenie negatywnych skutków wykluczenia społecznego seniorów oraz osób samotnych,
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności i aktywizacja osób z niepełnosprawnością.
3. Zwiększenie aktywności społecznej osób starszych, np. poprzez stworzenie: Klubu Seniora, Uniwersytetu Trzeciego Wieku czy Społeczne Banki Czasu.

Kierunki działań:

- kształtowanie pozytywnych postaw społecznych wobec osób starszych, samotnych,
- prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi, samotnymi,
- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym, samotnym,
- podjęcie działań umożliwiających wdrożenie innowacyjnych form opieki i pomocy w miejscu zamieszkania jak m. in. Projekt systemu teleopieki, domowej opieki medycznej i rehabilitacyjnej,
- rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze, samotne – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno- społecznych, rekreacyjnych, w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych, wycieczek,

- organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów,
- powstanie ośrodków wsparcia – Klub Seniora, Uniwersytet Trzeciego Wieku czy Społeczne Banki Czasu,
- podejmowanie współpracy z samorządem powiatowym, organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi działającymi na rzecz osób starszych w celu kreowania polityki senioralnej w Gminie Radomin,
- dokształcanie kadr pomocy społecznej i pracowników innych instytucji w zakresie wspierania osób starszych, samotnych,
- kształtowanie pozytywnych postaw społecznych wobec osób z niepełnosprawnością,
- ułatwianie dostępu do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób z niepełnosprawnością,
- udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom z niepełnosprawnością i ich rodzinom lub opiekunom,
- reintegracja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnością,
- inicjowanie, tworzenie i realizacja projektów oraz programów i projektów lokalnych na rzecz osób z niepełnosprawnością,
- stworzenie możliwości korzystania z usług specjalistycznych dla osób z niepełnosprawnością, w tym pomocy asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej,
- realizacja działań integrujących ze środowiskiem osoby z niepełnosprawnością,
- zwiększenie uczestnictwa osób z niepełnosprawnością w sporcie, rekreacji, turystyce w dostępności do dóbr kultury w działalności kulturalnej.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2021 – 2030

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań i podmioty wspierające:

- Wójt Gminy,
- Rada Gminy,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radominie,
- Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Radominie,
- Gminna Biblioteka Publiczna im. Ziemi Dobrzyńskiej w Radominie,

- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Placówki oświatowe,
- Powiatowy Urząd Pracy w Golubiu – Dobrzyniu,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu – Dobrzyniu,
- Organizacje pozarządowe,
- Kościoły i związki wyznaniowe,
- Lokalni przedsiębiorcy,
- Społeczność lokalna.

3.3. Źródła finansowania.

Jednym z najważniejszych warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Radomin obejmują lata 2021 – 2030, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób stały zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.
Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następnych źródeł finansowani:

1) Środki własne pochodzące z budżetu Gminy finansowane z jego dochodów,
2) Środki przekazane Gminie z budżetu państwa (dotacje),
3) Środki funduszu krajowego,
4) Projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej,
5) Środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

3.4. Monitoring i wskaźnik pomiaru stopnia realizacji strategii

Realizacja Strategii będzie monitorowana w oparciu o założone wskaźniki obserwacji, w tym, m.in.:

1) W obszarze społecznym:
   - struktura demograficzna mieszkańców,
   - przyrost naturalny,

- saldo migracji,
- liczba beneficjentów pomocy społecznej,
- powody korzystania z pomocy,
- formy udzielanej pomocy.

2) W obszarze gospodarczym:
- liczba funkcjonujących podmiotów gospodarczych,
- liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych.

Ponadto monitorowana będzie liczba programów i projektów przyjętych do realizacji, a także ilości środków finansowych przeznaczonych na poszczególne działania zaplanowane w strategii.

Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą głównie z następujących źródeł :
- danych statystycznych GUS,
- Urzędu Gminy Radomin,
- Powiatowego Urzędu Pracy w Golubiu – Dobrzyniu,
- sprawozdań GOPS Radomin z realizacji programów i projektów.

Monitorowanie umożliwi:
- aktualna ocenę wykonywania programów, osiągania celów i realizacji zadań,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach.

Strategia jest dokumentem otwartym, podlegającym ewaluacji i monitoringowi.

Powyższy dokument przedstawia schemat działania wszystkich uczestników życia społecznego gminy Radomin, który pozwala postrzegać naszą Gminę jako zintegrowana społeczność lokalną. Tworzy on długofalową wizję rozwiązywania problemów społecznych, a osiągnięte cele będą promować naszą Gminę.

Celem wszystkich działań ma być zapobieganie marginalizacji osób i rodzin oraz zapewnienie wsparcia umożliwiającego samodzielne poradzenie sobie z pojawiającymi się problemami i trudnościami. Problemy społeczne mają wielowymiarowy charakter i ich rozwiązanie wymaga systemowych rozstrzygnięć, zintegrowanej współpracy instytucjonalnej, angażując sferę gospodarczą i społeczną. Należy doprowadzić do wypracowania wspólnych programów i współdziałania wszystkich podmiotów powołanych w celu rozwiązywania problemów społecznych.

4. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

Tabela 1. Liczba ludności Gminy Radomin z podziałem na miejscowości.....14

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Radomin w 2019 r.....15

Tabela 3. Produkcyjne grupy wieku na koniec 2019 r. 16

Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców (w wieku 13 lat i więcej) na koniec 2018 r. 17

Tabela 5. Podmioty według klas wielkości. 18

Tabela 6. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Radomin.....18

Tabela 7. Liczba nieruchomości w Gminie Radomin.....19

Tabela 8. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Radomin.....20

Tabela 9. Liczba uczniów na terenie Gminy Radomin.....22

Tabela 10. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną.....24

Tabela 11. Rodzaje i skala pomocy społecznej w Gminie Radomin w latach 2016-2019.....25

Tabela 12. Liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy Radomin.....28

Tabela 13. Stopa bezrobocia Gminy w porównaniu z Województwem i Polską.....29

Tabela 14. Liczba beneficjentów objętych Pomocą GOPS Radomin z powodu ubóstwa.....31

Tabela 15. Liczba beneficjentów objętych pomocą GOPS Radomin z powodu ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności.....33

Tabela 16. Udzielone świadczenia przez GOPS Radomin w formie usług opiekuńczych.....34

Tabela 17. Liczba „Niebieskich Kart" 37

Tabela 18. Analiza SWOT.....40

Rysunek1. Umiejscowienie Gminy Radomin w powiecie golubsko-dobrzyńskim.....10